

מרץ 2020

שלוש שאלות על רקע צו החירום הצפוי להתפרסם:

מה התועלת של הכרזה על עסק כנותן "שירות חיוני" או "שירות קיומי"?
האם העסק שלכם זכאי להכרה כנותן "שירות חיוני" או "שירות קיומי" בחירום?
מה צריך לעשות כדי לזכות בהכרה כ"מפעל חיוני" או "מפעל למתן שירותים קיומיים"?

בשבועות האחרונים אנו עדים למשבר חריף ועמוק אשר לפי כל תחזית, שיאו עוד לפנינו.

ממשלת ישראל כבר התקינה תקנות לשעת חירום המאפשרות להכריז על מצב חירום על רקע התפשטות נגיף הקורונה, ועל פי פרסומים בתקשורת צפויה הכרזה על הגבלת פעילותם של מקומות עבודה שאינם מעניקים שירותים חיוניים או שירותים קיומיים.

"מפעל חיוני" או "מפעל למתן שירותים קיומיים" הוא מנגנון שחוק שירות עבודה בשעת חירום, התשכ"ז-1967 מגדיר על מנת להבטיח אספקת מוצרים ושירותים חיוניים או קיומיים במצבי חירום.

מדינת ישראל התמודדה עד כה בעיקר עם מצבים משבריים בעתות מלחמה ולכן הכללים המוכרים לא בהכרח מותאמים למשבר הנוכחי. אפשר וסביר שמקום עבודה שבעבר לא ענה להגדרה של "שירות חיוני" או "שירות קיומי", יענה להגדרה הזו בימים האלה.

מה התועלת בהכרזה על העסק כנותן "שירות קיומי" או "שירות חיוני"?

עובדים של עסק שהוגדר כנותן "שירות קיומי" או "שירות חיוני" חייבים להתייצב לעבודתם מכוח החוק, גם בימים בהם המדינה אוסרת על הפעלת בתי עסק או מטילה מגבלות על הפעלתם. למשך התקופה שתקבע בצו, חלק מדיני העבודה הרגילים לא יחולו ב"מפעל חיוני" או "במפעל למתן שירותים קיומיים". למשל, לא יחולו חוק שעות עבודה ומנוחה וחוק עבודת נשים. שינוי זה מאפשר למעסיק להתאים את תנאי העבודה לצרכים המיוחדים בשעת המשבר, כגון העסקת עובדים גם בשבת ובחג, ועבודת שעות נוספות ללא הגבלה. במהלך התקופה הקבועה בצו, לא ניתן לפטר עובדים שהוגדרו כחיוניים אלא בהיתר בכתב מהמפקח הכללי.

תשומת הלב, שלא בהכרח כל העסק חייב להיות מוגדר כחיוני/קיומי וניתן להגדיר חטיבה או חלק מהעסק ככאלה. יתרה מכך, במקרים מסוימים גם עסק שתומך בעסק שהוגדר כחיוני/קיומי, עשוי ליהנות מהכרזה.

האם העסק שלכם זכאי להכרה כנותן "שירות חיוני" או "שירות קיומי" בחירום?

החוק מגדיר "שירותים קיומיים" כשירותים שיש לספק אותם לשם "מניעת פגיעה חמורה באוכלוסייה", וכן שירותים אשר הפסקתם עלולה לגרום ל"פגיעה רבה בכלכלה המשפיעה על המשק כולו". בכלל כך, לפי הפרסומים הקיימים בתקשורת ומניסיון העבר, צפוי הצו לחול:

- על חברות העוסקות בענף הבנייה והתשתיות, וכן על מפעלים התומכים בבנייה ותשתיות;
 - חברות הפועלות בתחום הבנקאות, לרבות חברות אשראי, בנקים, בתי השקעות וכיוצא באלה;
 - חברות הפועלות בענף התקשורת, לרבות נותנת שירותים בתחום הסלולר, ספקי אינטרנט ותשתיות לוויין;
 - מפעלים ובתי עסק הפועלים בענף המזון והמשקאות לרבות יצרנים ורשתות קמעונאיות;
 - ענף ההייטק;
 - נמלי ים, אוויר וקרקע, קבלה/פריקה של סחורות, העמסה ושילוח, יבוא/יצוא;
 - בתי עסק העוסקים באספקת מים, מזון או חשמל;
 - שירותי אשפוז ובריאות או תברואה, ציוד רפואי, תעשיית התרופות;
 - ייצור או מתן שירותי טואלטיקה וניקיון;
 - חברות ששייכות לענף הרווחה, או קשורות למערך הדיור הציבורי;
 - מסגרות לבעלי מוגבלויות ושירות לקשישים;
 - מוקדי טלפונים הקשורים לרווחה ומרכזי הגנה לנפגע תקיפה מינית;
 - חברות הפועלות בענף החקלאות;
 - חברות הפועלות בתחום התעשייה הביטחונית;
 - מפעלים תהליכיים עם אישור עבודה בשבת.
- יודגש כי טרם פורסם הצו ולפי שעה מדובר בהערכות בלבד. אנו נוסיף לעדכן.

מה צריך לעשות כדי לזכות בהכרה כ"מפעל חיוני" או "מפעל למתן שירותים קיומיים"?

החוק מאפשר הכרזה על "מפעלים חיוניים" או "מפעלים למתן שירותים קיומיים", בהליך של פניה לרשות המוסמכת בהתאם לתחום העיסוק של בית העסק. את הפניה יש לערוך בהתאם לדרישות הדין והוראות הרגולטור ובכלל כך להציג את בית העסק, העובדים, הלקוחות והענף הרלבנטי. יש חשיבות רבה לאפיון חיוניות השירותים/המוצרים ולעמידה בדרישות הרגולטור. במקרים המתאימים יוגש הליך מקוצר.

עם זאת, ממידע שהתקבל במענה לפניית שערכנו בימים אלה עבור לקוחותינו, עולה כי לפי שעה לא נדונות בקשות פרטניות ונשקלת התקנת תקנה שתתיר המשך פעילות עפ"י סיווג ענפי ולא מפעלי. אנו, כמובן, נוסיף לעדכןכם.

נשמח לעמוד לשירותכם בכל שאלה/הבהרה וכן לסייע בהגשת בקשות מתאימות הן לפני פרסום הצו והן לאחריו.

עו"ד שגית אוחנה-לבנה
שותפה

sagito@gornitzky.com

עו"ד מיכאל איילון
שותף, מוביל תחום דיני עבודה

michaela@gornitzky.com

